

18. *Телекритика* : [електронний ресурс] // Телекритика. Вся правда про медіа : інтернет-видання / засн. : Наталія Лигачова. — 2001 (реєстр.). — «Моніторинг ЗМІ» : заголовок голов. меню. — URL: <http://www.telekritika.ua> (21.06.2014).

19. *Фокус*. Євромайдан перевесил / Фокус : соціально-політичний журнал / учредитель и издатель : ООО «ФОКУС МЕДИА». — 2013. № 50. — С. 8.

Annotation. This article analyzes the specifics of periodicals of Ukraine and their transformation influenced by the needs of time and situation in the country. Research was conducted on the exampleS of newspapers in Western and Eastern regions for May 2014. Monitoring supports the view of the ambiguity of media influence on public opinion.

УДК 007:304:070

Порхун І. С.,

*студентка III курсу Видавничо-поліграфічного інституту
Національного технічного університету України «КПІ»*

СУЧАСНА СТРУКТУРА РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ

У статті проаналізовано та порівняно сучасні структури редакцій українських газет на прикладі щоденних періодичних видань «Вести», «Комсомольская правда в Украине» та щотижневиків «Бизнес», «2000».

Ключові слова: редакція газети, структура редакції, редакційний колектив.

Постановка проблеми. Редакція газети є елементом системи масової інформації і водночас має свою систему, що складається з багатьох елементів. Редакційний колектив має виконувати різноманітні функції, основною з яких є продукування суспільно значимої інформації та донесення її до аудиторії. На основі цих функцій відбувається поділ редакції на структурні підрозділи.

Метою будь-якої редакції є побудова такої структури, аби її підрозділи оптимально розташовувалися один відносно одного в просторі і часі, завдяки чому виконання ними своїх функцій було максимально ефективним: матеріали під час обробки могли без перешкод потрапляти від одного співробітника до іншого у чітко регламентовані терміни.

Формування структури редакції газети відбувалося протягом багатьох років — історія її розвитку тривала більше тисячоліття, адже перша друкована газета з'явилася ще у VIII ст. Найактивнішим періодом формування структур редакцій газет було ХХ ст., особливою рисою якого був перехід від

поділу номера на рубрики за жанровою спеціалізацією до поділу за галузевою спеціалізацією. Наприклад, до сьогодні багато газет у пострадянських країнах використовують для організації своєї роботи структуру, що усталилася в часи Радянського Союзу [12]. Однак за умов ринкової конкуренції в структурі редакції газети продовжують відбуватися зміни. Переважно їх метою є оптимізація роботи, розподіл максимальної кількості функцій між мінімальною кількістю співробітників, до того ж просування електронної версії газети в мережі Інтернет зумовило виникнення в редакційному колективі нових посад.

Ці зміни, що відбуваються в реальному часі, роблять актуальною проблему дослідження сучасних структур газетних редакцій. *Метою* нашої роботи є простеження змін складу редакції газети у зв'язку із сучасними умовами розвитку періодичних видань в Україні.

Результати. На основі аналізу робіт науковців ми можемо стверджувати, що структура редакції газети неодмінно зазнаватиме змін — залежно від типу видання або під дією обставин, що несе за собою плин часу, — її не можна підігнати під єдиний еталон.

Зміни структури редакції газети, що вже відбулися під плином часу або ж можуть бути спрогнозованими, розглянуто у працях А. А. Градюшко, Л. А. Мутовкіна. Функції окремих членів редакційного колективу було розглянуто у працях С. Г. Антонової, М. А. Карася, Н. З. Рябіної, В. І. Соловійова. До того ж перелік функціональних обов'язків усіх членів редакції подано у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників: Випуск 18. Видавнича справа [1]. Структуру редакції газети висвітлено у працях С. М. Гуревича, А. В. Данильця, О. Г. Підлуцького. Науковці використовували різні підходи до аналізу редакції газети та поділу її на складові частини.

Л. А. Мутовкін розглядає редакцію газети з позиції соціальної психології, що дає йому змогу виділити в ній функціональну, організаційну, соціально-психологічну та соціально-демографічну підструктури [12]. На нашу думку, подібна структура є вартим уваги теоретичним узагальненням, однак не може використовуватися для розподілу функцій між співробітниками та оптимізації їх практичної діяльності.

О. Г. Підлуцький та С. Г. Антонова розглядають редакцію як ієрархічну систему, на чолі якої стоять директор газети і головний редактор, яким підпорядковуються усі співробітники редакції [4; 6]. Подібну систему знаходимо у А. В. Данильця, однак він виносить зазначені посади не на вершину трикутника, а в центр кола, називаючи їх інформаційним центром [10]. Ієрархічною системою послуговується М. А. Карась, однак при цьому визначаючи більше функціональних підструктур: співробітників, що підпорядковуються

головному редакторові, він розподіляє на відділи, що зумовлені рубрикацією газети [3].

С. М. Гуревич та А. А. Градюшко виділяють подібні ланки в структурі редакції. А. А. Градюшко розподіляє редакційний колектив на два підрозділи: творчий та технічний і допоміжний [9]. У структурі, що її виділив С. М. Гуревич, наявні три частини: творча (що підрозділяється на управлінську та виконавчу ланки), технічна та комерційна [13].

Можна зробити висновок, що у працях науковців переважно звернено увагу на частину редакційного колективу, що її С. М. Гуревич позначив як творчу частину редакції. У законі України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» також переважно висвітлено саме цю частину редакції: там зазначено, що «До суб'єктів діяльності друкованих засобів масової інформації належать засновник (співзасновники) друкованого засобу масової інформації, його редактор (головний редактор), редакційна колегія, редакція, трудовий колектив редакції, журналістський колектив, журналіст, автор, видавець, розповсюджувач» [2] — серед цих співробітників тільки видавець та розповсюджувач не належать до творчої частини редакційного колективу.

На нашу думку, для аналізу сучасних структур редакцій газет варто користуватися структурою, що її дає С. М. Гуревич, адже запропонований ним поділ охоплює всіх співробітників редакції, а не тільки її творчий центр.

Згідно з думкою С. М. Гуревича, розподіл співробітників редакції на підрозділи відбувається таким чином: до управлінської ланки творчої частини належать редакторат (головний редактор та його заступники), редакційна колегія і секретаріат редакції, до виконавчої — відділи редакції і журналісти, що працюють поза відділами; технічну частину складають технічний секретаріат, відділ інформатики, коректори та співробітники відділу перевірки, працівники редакційних бібліотеки та архіву, верстальники, а також чергова служба випуску; до комерційної частини редакції належать бухгалтерія, відділи маркетингу, реклами та розповсюдження, що є під керівництвом комерційного директора [13].

Послугуючись запропонованою С. М. Гуревичем системою поділу редакції на підрозділи ми вперше здійснили аналіз структур редакцій таких сучасних газет як «Бизнес», «Вести», «Комсомольская правда в Украине», «2000». Над підготовкою номера кожного із зазначених періодичних видань працює значна кількість співробітників, тож це вимагає чіткого структурування редакцій. Аналіз структур редакцій цих газет дає можливість як порівняти їх між собою, так і з теоретичними викладками, що дає змогу побачити нові тенденції у розподілі функцій між співробітниками редакції.

Розглянемо структуру газети «Бизнес» — українського російськомовного ділового щотижневика. Він виходить у друкованому варіанті і має свій сайт [7],

на якому висвітлюються важливі події зі світу бізнесу, викладено архіви номерів та певну мультимедійну інформацію. До того ж на цьому сайті надано досить детальну інформацію щодо структури редакції газети.

На чолі редакції стоїть головний редактор, що має одного заступника — вони становлять управлінську ланку творчої частини редакції газети. Заступник головного редактора одночасно є випусковим редактором.

Виконавчу ланку творчої частини редакції газети побудовано за галузевим принципом. Газета «Бізнес» має чітку структуру рубрик: Влада, Гроші, Компанії і ринки, Управління — і розподіл редакції на підрозділи відбувається залежно від цих рубрик. До складу відділу «Влада» входять три особи — це редактор відділу, заступник редактора і оглядач. Відділ «Гроші» утворюють двоє працівників: редактор відділу та оглядач. Відділ «Управління» має таку саму структуру, як і відділ «Влада»: його складають редактор відділу, його заступник та оглядач. Відділ «Компанії і ринки» сильно відрізняється від описаних вище кількістю осіб, що до нього входять: редактор відділу, два його заступники та сім кореспондентів.

Окрім відділів редакції, що продиктовані тематикою рубрик газети, виділено художню та літературну редакції. До складу художньої редакції входять художній редактор, його заступник, голова відділу додрукарської підготовки, архівіст, три спеціалісти з комп'ютерної верстки, два фотографи та два художники-дизайнери. Літературну редакцію складають голова відділу та два літературні редактори.

Спеціалісти, що працюють над сайтом газети, утворюють окремий підрозділ в структурі редакції газети — інтернет-редакцію. До її складу входять керівник інтернет-проєкту, редактор інтернет-проєкту, маркетолог, спеціаліст з адміністрування сайту та відеооператор.

Комерційну дирекцію газети складають директор з реклами, спеціаліст з продажу рекламних площ та три провідних спеціалісти з продажу рекламних площ.

Адміністративно-технічну ланку редакції складають начальник відділу, помічник головного редактора, два адміністратори системи та їх помічник, а також два водії.

До того ж на сайті газети зазначено, що з нею регулярно співпрацюють п'ять позаштатних працівників, функціональні обов'язки яких не конкретизовано.

Варто зазначити, що сайт газети «Бізнес» містить досить широку та змістовну інформацію щодо членів її редакції, що дає змогу дослідити та проаналізувати її структуру.

Дослідження структури редакції «Вестей» також відбувалося за допомогою інформації, яку розміщено на інтернет-порталі цієї газети [8].

«Вести» — щоденна газета, що розповсюджується як у друкованому, так і в електронному варіантах. Посади головного редактора газети, директора і керівника проекту посідає одна особа. У неї є чотири заступники. Отже, редакторат газети «Вести» складають п'ять осіб.

Розподіл виконавчої ланки творчої частини редакції на підрозділи відбувається за галузевим принципом. Газета має чітку рубрикацію (На сайті винесено такі рубрики: Політика, Країна, Бізнес, Київ, Світ, Культура, Спорт, Думки, Авто, Корисні новини, Сам собі репортер, Інфографіка, Фото, Відео, Регіони: Одеса, Харків, Львів, Донбас, Придніпров'я, Крим.), відповідно до якої редакцію розподілено на підрозділи.

Склад підрозділу редакції, що має обслуговувати певну рубрику газети, залежить від обсягу інформації, що припадає на цю рубрику. За такими рубриками як «Бізнес» і «Світ» закріплено по одному редакторові. Рубрики «Політика» і «Економіка» не мають окремих редакторів — напрямком «Політика і економіка» завідує одна особа — один редактор. Відділами «Культура» і «Споживання» завідують два різні редактори, однак на ці два відділи працює один мультимедіа-редактор. Відділ «Спорт» має свого редактора і заступника редактора, який також є мультимедіа-редактором цього відділу. До відділу «Київ» належать редактор і мультимедіа-редактор — дві різні особи. Чи не найповнішим виступає відділ «Новини», до якого входять редактор відділу, заступник редактора відділу та мультимедіа-редактор відділу.

За схожим принципом відбувається формування відділів, що пов'язані з певними містами. Філіал у Криму має свого керівника та редактора, що є різними особами. У Донецьку посади керівника та редактора філіалу суміщає одна особа. Філіали в Одесі, Дніпропетровську, Харкові та Львові мають тільки редакторів.

Газета також має відділ спеціальних кореспондентів, про що свідчить наявність в редакції такої посади як редактор відділу спеціальних кореспондентів. Однак, за наявною на сайті інформацією, за газетою закріплено лише одного спеціального кореспондента.

Також в редакції є такий підрозділ, як арт-дирекція. На сайті зазначено, що її складають керівник арт-дирекції та заступник керівника з якості поліграфії. Окремо виділено фотослужбу, яка має свого керівника та заступника керівника.

Працівники, що займаються обслуговуванням інтернет-сторінки видання, складають окремий підрозділ в структурі редакції. До них належать редактор соціальних медіа, фото і відео редактор сайту та редактор стрічки новин сайту.

На сайті газети надано інформацію не тільки про творчу частину редакції, але й про представників технічної та комерційної служб.

Комерційні служби редакції представлені такими посадами, як комерційний директор, директор з маркетингу, фінансовий директор, директор департаменту розвитку і нових медіа, директор департаменту збуту.

Технічні служби представлені заступником директора з юридичних питань, виконавчим директором, директором з персоналу та директором департаменту інформаційних технологій.

Можемо припустити, що перераховані вище структурні елементи не відображають структуру газети «Вести» повною мірою. Через те, що вони не зазначені на сайті газети, це унеможливило їх дослідження.

Певні проблеми через неповну кількість інформації на сайті постали під час аналізу структури редакції газети «Комсомольская правда в Украине» — російськомовної української щоденної газети. На її сайті [11] надано інформацію про колектив української редакції газети, що дає змогу частково проаналізувати її склад та зробити певні припущення щодо повної структури редакції цього періодичного видання.

Управлінська ланка творчої частини редакції цієї газети представлена генеральним директором, головним редактором та заступниками головного редактора. Посади генерального директора та головного редактора в газеті є роздільними — їх посідають дві різні особи — що дає підстави припускати чітке розмежування функцій між ними. На сайті зазначено про наявність в редакції посад першого заступника головного редактора з випуску «товстушок» (розширеного випуску газети, що виходить раз на тиждень), заступника головного редактора з онлайн-проектів та дві посади заступників головного редактора, функції яких не уточнено.

Поділ виконавчої ланки творчої частини редакції на підрозділи відбувається за галузевим принципом. Газета має поділ на рубрики (Політика, Суспільство, Економіка, Культура, Світська хроніка і ТБ, Спорт, Освіта), і редакцію газети поділено на ланки відповідно до рубрикації. На сайті зазначено, що до складу відділу політики входять три кореспонденти; рубрику «Суспільство» обслуговують редактор та один кореспондент; рубрику «Економіка» — аналогічно, редактор і кореспондент; рубрикою «Спорт» опікуються редактор, кореспондент і спортивний оглядач; за відділом «Культура» закріплено редактора і двох кореспондентів; відділи «Освіта» та «Телевізор КП» мають по одному кореспондентові кожен. Зважаючи на отриману інформацію, можна припустити, що на сайті не висвітлено повний склад редакції, адже тоді три відділи газети (політики, освіти, світської хроніки і ТБ) не мають редакторів.

Окрім новин з певної галузі, газета пропонує новини, що подані за географічним принципом. На сайті це подано у рубриці «Новини в регіонах» і зазначено сім регіональних відділів газети: в Києві, Донецьку, Дніпропетровську,

Запоріжжі, Львові, Одесі, Харкові — редакція має філіали у кожному з цих міст. Так за київською редакцією закріплено чотири кореспонденти; за донецькою — три, яких очолює редактор; у Дніпропетровську працюють редактор відділу, три кореспонденти та один кореспондент-фотограф; у Запоріжжі — редактор і два кореспонденти; щодо львівської та харківської редакцій зазначено тільки по два кореспонденти на редакцію; одеський філіал представляють чотири кореспонденти та один фотокореспондент. Також на сайті зазначено такі посади, як співробітник регіонального відділу та регіональний редактор. Аналізуючи цю інформацію також можна припустити, що на сайті не подано повну інформацію щодо складу регіональних редакцій.

Окрім підрозділів редакції, що розподілені за регіональним або тематичним принципом, в структурі редакції наявні працівники, що не мають чіткого прикріплення до якогось з підрозділів. Так окремо виділено одного кореспондента, трьох фотокореспондентів, двох власних кореспондентів та двох спеціальних кореспондентів. Також зазначено посади більд-редактора і редактора «товстухи».

Зважаючи на те, що «Комсомольская правда в Украине» має свій досить розвинений сайт, у редакції цієї газети є співробітники, що ним опікуються. До них належать два кореспонденти сайту і редактор стрічки новин. Очолює їх заступник головного редактора з онлайн-проектів.

Газету також обслуговує власний прес-центр. На сайті повідомлено про існування прес-центрів у Донецьку та Дніпропетровську, вказано, що до структури редакції входять два керівники прес-центрів та адміністратор прес-центру.

Також на сайті зазначено про існування відділу реклами, що приймає онлайн-заявки від рекламодавців.

Отже, на сайті подано не повну інформацію щодо посад працівників редакції газети, вже наявних даних цілком достатньо, аби зрозуміти масштаби редакції та розгалуженість її структури.

Такий саме висновок можемо зробити, проаналізувавши інформацію, надану на сайті газети «2000» — всеукраїнського загальнополітичного щотижневика [5]. Вихід його друкованої версії було припинено у березні 2014 року, однак його сайт продовжує функціонувати.

Головою редакції газети є видавець, що водночас займає посаду головного редактора. Таким чином, заступник директора також має подвійну посаду — він є й заступником головного редактора. Також до управлінської ланки творчої частини редакції входить відповідальний секретар та юрист.

Щотижневик «2000» має структуру рубрик, що вплинула на формування поділу виконавчої ланки його редакції на підрозділи. Розробкою рубрик «Суспільство», «Право», «Культура» займаються по одному співробітнику

газети. Рубрики «Економіка» та «Спорт» ведуть по дві особи в кожній рубриці. Три співробітники займаються рубрикою політичної аналітики, п'ять ведуть рубрику «Соціум». Посади співробітників, що працюють над рубриками, на сайті не вказано.

До газети прикріплені інокореспонденти: по одному співробітникові в Молдові, Чехії та Ізраїлі. У Канаді газета «2000» має інформбюро. Також за редакцією закріплені чотири власних кореспонденти, які працюють у певних регіонах України.

Редакція газети має в своєму складі двох фотокореспондентів, двох літературних редакторів, десять спеціалістів з верстки, більд-редактора, стиліста газети та старшого технолога.

Розробкою та підтримкою сайту газети займаються керівник інтернет-проектів, редактор сайту та два спеціалісти з комп'ютерних технологій.

Комерційну частину редакції представляють комерційний директор, головний бухгалтер та економіст. До складу цієї частини також входять відділ реклами та відділ реалізації.

За наданою на сайті інформацією можливо частково дослідити структуру редакції цієї газети: вона охоплює творчу і комерційну частини редакції, однак зовсім не висвітлює технічну.

Проаналізувавши сучасні структури редакцій чотирьох газет, ми можемо зазначити, що розподіл редакцій цих газет на ланки цілком відповідає розподілу, що їх було викладено у теоретичних схемах: в усіх газетах наявні творчий, комерційний та технічний відділи, творчий чітко розподіляється на управлінську та виконавчу ланки.

Структури редакцій цих газет також подібні між собою. Поділ виконавчої ланки на підрозділи здійснюється за двома принципами: галузевим та географічним. Кожній рубриці газети відповідає певний підрозділ. Географічний принцип виявляється тому, що газета може мати філіали в різних містах країни («Комсомольская правда в Украине», «Всести») або мати інокореспондентів («2000»). Розгалуженість структури редакції залежить від масштабів газети та тематики, що вона висвітлює: більша кількість рубрик вимагає більшої кількості підрозділів у структурі редакції.

Неодмінною складовою редакцій розглянутих нами газет є підрозділ, що займається розробкою та підтриманням сайту газети, однак посади, що цей підрозділ охоплює, можуть бути різними: редактор сайту, спеціалісти з комп'ютерних технологій (газета «2000»), керівник інтернет-проекту (газети «Бізнес», «2000»), редактор інтернет-проекту, маркетолог, спеціаліст з адміністрування сайту, відеооператор (газета «Бізнес»), редактор соціальних медіа, фото і відео редактор (газета «Вести»), редактор стрічки новин («Вести»,

«Комсомольская правда в Украине»), заступник головного редактора з онлайн-проектів, кореспонденти сайту («Комсомольская правда в Украине»). Можемо припустити, що зазначені посади охоплюють подібні функції і відрізняються між собою тільки назвою.

Склад робітників редакцій газет не є універсальним. Деякі посади наявні в усіх газетах (головний редактор, редактор, кореспондент тощо), однак деякі траплялися тільки в редакціях однієї газети: голова відділу додрукарської підготовки, архівіст (газета «Бізнес»), мультимедіа-редактор (газета «Вести»), редактор «товстухи» (газета «Комсомольская правда в Украине»), більд-редактор (газети «Комсомольская правда в Украине» та «2000»). Деякі посади, що їх було виявлено під час аналізу, з'явилися в складі редакцій газет нещодавно. Серед них можна навести мультимедіа-редактора, редактора соціальних медіа, редактора стрічки новин, більд-редактора. У наукових працях ще не надано достатньо уваги функціональним обов'язкам цих співробітників, тож дослідження теми нових посад у структурі редакцій газети є перспективним.

Проведення нами аналізу було ускладнено тим, що на інтернет-сторінках газет не було надано повної інформації про склад редакції. Найчастіше не надавалася інформація про комерційні (повністю їх склад висвітлено тільки на сайті газети «2000») та технічні служби редакції. Це може бути зумовлено тим, що інтерес читачів, переважно, стосується тільки представників творчої частини редакції газети. Єдиним підрозділом комерційної частини, який зазначено на сайті кожної з газет, є відділ реклами, адже надання його контактів на сайті є одним зі способів пошуку рекламодавців.

Після порівняння розглянутих нами структур редакцій з теоретичними викладками, маємо зазначити, що деякі теоретичні положення не були підтверджені на практиці. Так, у структурах редакцій розглянутих газет не було зазначено співробітників відділу перевірки, працівників редакційних бібліотек, чергової служби випуску. Відсутність цих посад може бути зумовлена або тим, що на сайті газети могли розмістити неповну інформацію про структуру редакції газети, або їх взагалі немає в структурі редакції газети (особливо це стосується редакційних бібліотек, які наразі могли бути замінені мережею Інтернет або внутрішньоредакційними базами даних).

Висновки. Отже можемо зазначити, що структури редакцій сучасних українських газет зазнали змін, що ще не віднайшли свого відображення в теоретичних розробках цієї теми. Переважно вони виявляються у тому, що деякі посади зникають, натомість з'являються нові. На нашу думку, дослідження сучасних структур редакцій газет та змін, що в них відбуваються, не втрачають своєї актуальності: їх порівняння між собою допоможуть віднай-

ти оптимальний варіант розподілу функцій між співробітниками редакцій. Це призведе до оптимізації їх роботи, що є вкрай важливо за умов ринкової конкуренції. Перспективними є дослідження та порівняння не тільки українських газет, але й зарубіжних, співставлення їх між собою, засвоєння іноземного досвіду та акумулювання найкращих ідей.

Література:

1. *Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників*: Випуск 18. Видавнича справа [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://otipb.at.ua/load/dovidniki_kvalifikacijnih_kharakteristik_profesij_pracivnikiv/dovidnik_kvalifikacijnih_kharakteristik_profesij_pracivnikiv_vipusk_18_vidavnicha_sprava/32-1-0-1651. — Назва з екрана.
2. *Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»*: за станом на 19.04.2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>. — Назва з екрана.
3. *Карась М. А.* Структура газети і організація роботи редакції / Карась М. А. [Електронний ресурс]: електронна бібліотека Інституту журналістики. — Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1266>. — Назва з екрана.
4. *Підлуцький О. Г.* Методична розробка теми «Структура редакції газети» для курсу «Газетно-журнальне виробництво» / Олекса Підлуцький [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://journalib.univ.kiev.ua/Strukt_red_gaz.pdf. — Назва з екрана.
5. *2000* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://2000.net.ua>. — Названіє с екрана.
6. *Антонова С. Г.* Редакторська підготовка изданій: Учебник / Антонова С. Г., Васильєв В. И., Жарков И. А. и др. ; Под общ. ред. Антоновой С. Г. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook082/01/part-009.htm>. — Названіє с екрана.
7. *Бизнес* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.business.ua>. — Названіє с екрана.
8. *Вести* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vesti.ua/>. — Названіє с екрана.
9. *Градшоко А. А.* Основы журналистики. Организация работы редакции СМИ: учеб.-метод. комплекс для студентов фак. журналистики / А. А. Градшоко. — Мн. : БГУ, 2005. — 104 с.
10. *Данилець А. В.* Организация работы редакции газеты / Данилець Антон [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://duch.ucoz.ru/publ/1-1-0-25>. — Названіє с екрана.
11. *Комсомольская правда в Украине* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kp.ua/> — Названіє с екрана.
12. *Мутовкин Л. А.* Печатные СМИ. Структурно-функциональные характеристики редакционного коллектива / Л. А. Мутовкин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.promgups.com/blog/wp-content/uploads/2007/02/1_21.pdf. — Названіє с екрана.
13. *Часть II.* Редакция газеты // Гуревич С.М. Газета вчера, сегодня, завтра. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://evartist.narod.ru/text10/04.htm>. — Названіє с екрана.